List 6. **NOVICE** Tečaj XXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 10. februarja 1869.

Gospodarske stvari.

Gospodarji pozor, da vam gosenice ne snedó sadja!

Kamorkoli človek letos stopi, vidi skor povsod mnogo suhega listja bengljati na sadnem drevji. V tem suhem listji je — kar vsak sadjerejec vé, obilno jajček od jesenskih drevesnih metuljev zaleženih, iz kterih se izležejo gosenice. — Komur je mar za sadje, naj ne zamudí brž, to je še ob pravem času, obrati drevje tega listja in ga pobranega sežgati, sicer utegne spomladi, namesti zelenih in cvetočih dreves, gledati le oskubene gole veje, kakor smo minulo jesen žalostni gledali po požrešnih gosenicah oglodano zelje. Naj župani in srenjski očetje vsi kar naravnost zaukažejo, da mora vsakdo obrati in osnažiti svoje sadne drevje. Nevednim in neubogljivim ljudém je treba včasi vsiliti dobrote!

Dostavek vredništva. Dokler niso še županije take oblasti imele, kakor jih imajo zdaj, je ta zaukaz bil v rokah cesarskih okrajnih gospósk. One so imele dolžnost (žalibog! da so jo nečimerno spolnovale!) spomladi gospodarje siliti v to, da obirajo sadno drevje gosenčne zalege, pa so imele tudi pravico, na stroške nemarnega gospodarja najeti ljudí, ki poberó mrčes z drevja. V to iste pravice in dolžnosti so stopile zdaj županije. Naj postopajo tako! Saj nemaren gospodar ni škodljivec sam sebi, ampak sosedom na desno in levo.

Zvrstoma setev na vrtih.

Spisal P. N. Feuser.

„Vrt je drago veselje. Če kùp gnoja in stroške za delavce seštejem, pač si zelenjavo, ki jo na vrtu pridelam, na trgu cenejše kupim.“ — Tako mi je rekel, umen gospodar, ki računiti zná, in ki prevdari, kar reče.

Naj vendar poskusim mu svetovati, kako si more z manjšimi stroški več zelenjadi (kapusa, solate, čebule itd.) pridelati. Nadjam se, da ne bodem boba v steno metal.

Pred vsem je pomisliti treba, da ljudje, od kterih na trgu kupujemo zelenjavo, vendar morajo kaj dobička imeti, sicer se ne bi ukvarjali z vrtnarstvom. In res je to. Al oni pa tudi bolje vrtnariti znajo kakor drugi, in to je razloček.

Ni me volja tukaj obširno razlagati vrtnarstva, — le eno in to najdražo stvar hočem potegniti iz vrtnarstva in o tej govoriti, — to pa je pokončavanje plevéla in to najbolj tistega plevéla, ki se s semenom sam zaseje. Plevél pa se najlože pokončá, ako se in to vsaka zelenjad brez izjeme seje zvrstoma, to je v žlebčkih ali grabničkih po vrsti narejenih.

Ni se treba bati, da pri setvi zvrstoma se bode manj pridelalo; saj ima vrtnar v svoji roki to, da ože skupaj ali bolj saksebi seje. Grede se na vrtu ravno tako naredé, naj se seje po vrsti ali na široko, to je, zemlja se mora dobro zrahljati, pognojiti kolikor je treba, zdrobiti pa spet narediti, da je trdna. Seje pa naj se zelenjad še le takrat, ko se je zemlja zimske vlage osušila in nekoliko zgrela.

Z lato ali prekljo se naredé po gredi žlebčki ali grabnički po četrt ali pol palca ali še bolj globoki; potegnejo naj se pa grabnički zmiraj od juga ali poldanske strani do zahoda ali večera, kajti v tem položaji dobijo vrste najbolje solnčno svetlobo in gorkoto. Z lato se semenu naredí trdna podlaga in seme pride v frišno rahlo prst, da enako in hitro kali (se vé, da je skrbeti za kaljivo in čisto seme).

Vrste naj so saksebi pri solati, retkvici, čebulji, peteršilu in zéleni po 3 do 4 palce (cole) — pri vseh kapusovih sajenicah (flancah) po 4 do 5, — pri korenji, pesi, ohrovtu, špinači, retkvi itd. po 6 palcev.

Seme korenja in bele pese pa, ki imajo trdo luščino, ktera mora segnjiti, predno seme kaliti začne, se mora za setev pripraviti, to je, v žakljičku skozi 2 ali 3 dni namakati v neprehudi gnojnici in potem se položí v zemljo nekoliko palcev globoko za 2 ali 3 dni. Če je morebiti potem vreme deževno in za setev neugodno, razgrni seme na zračnem prostoru nekoliko dni. Ko potem seme seješ, posuši napeto vlažno seme s pepélom ali drobnim prahom ali peskom, da se ne drží skupaj, ampak da vsako seme za-se pride v zemljo. Vedeti je treba, da debelejšemu semenu, kakor je na priliko seme bele pese, ne škoduje, ako pride za 2 palca globokeje pod zemljo.

Seje se s semensko steklenico (flaško). Za to je pripravna vsaka flaška, če jej vrat povežeš s papirjem, ki ima majhno luknjico, da seme skozi pada. Da preveč semena ven ne letí, pomagaj s prstom; skusi pa to popred na kakem prtu ali na mizi. Tudi v vrat flaške vtakneš lahko navaden zamašek, skozi kterega narediš luknjo in v to vtakneš peró.

V grabničke lepo séj, in nasejano z zemljo z grabljami zagrni.

Da tiči ne zobljejo semena, naredi jim strašila, da bele niti s perjem križema po gredah raztegneš, ali na kole obesi glažovino ali krompir, v kterega vtakneš peresa.

Bolhe, najhuje sovražnice kapusove, odženó konopljeva zrna, ki jih potakneš vmes (vendar moraš pozneje doraslo konopljo izruvati); dobro je tudi setev potresti z dobrim kompostom, pepélom, koščeno moko ali sajami. Vse to storí, da zelenjad hitro raste in tako rekoč gobčeku bolhá odraste.

Vendar preveč se ne sme tacega gnojiva trositi na grede, ker sicer požgó seme.

Mlade sajenke obvaruješ bólh tudi s tem, da si njihovo seme pomočil z nekoliko kapljicami petroleja.

Če je vrsta pregosto zasajena s semenom, izruvaj varno, kar je sajenic (flanc) preveč. S temi ima gospodar že večkrat precej dobička, ker si ž njimi more nove vrste zasaditi. Sploh vsem rastlinam, ki so zasajene v vrstah, je mogoče razširjevati se in močnejšim prihajati.

To pa je največa dobrota, ki jo donaša setev v vrstah, da se plevel najlože pokončuje. Pri setvi po dolgem in širokem moraš čakati, da plevel izruješ, kadar je tako visok, da ga s prsti zgrabiš, in da suho in mokro vreme ne nagaja; pri setvi zvrstoma pa vsak čas zemljo obdelaš. Če včasih z zemljo pobrkaš, spraviš ves plevel, pa tudi marsikak mrčes na kviško, in sončni žarki vničijo uno in to.

Tudi prilivanje vode je na vrste lože in brez vsake škode; če narediš med vrsto in vrsto grabniček, pa vliješ vode na-nj, se razteka na vsako stran do korenin.

Zdravniška novica.

* Rane hitro zaceliti — priporoča 4. list moravskega gospodarsk. časnika slanino (špeh). Rezlej špeha se položí na rano in čez-nj se oveže platnena cunjica. „Ni ga boljšega pomočka za rane, posebno na pišali (Schienbein), kakor je frišni špeh.“ Tako piše v gori imenovanem časniku nekdo, ki je imel rano na pišali, pa je zaceliti ni mogel; s špehom pa jo je zacelil v 6 dnevih. Zdravnik bi sicer o tem svetu imel mnogo vprašanj, posebno, na priliko to: za kakošne rane; vendar ker se od nasvetovane pomoči saj ni škode bati, če ne pomaga, tedaj naznanjamo tudi mi to zdravilo, ker se v omenjenem gospodarskem listu z veliko hvalo priporoča.

Zemljiščini (gruntni) davek na Štajarskem in Kranjskem.

Društvo „Slovenije“ je pač pravo storilo, da je, kakor nam poslednji list „Novic“ pripoveduje, davkovske zadeve v prevdarek vzelo in da je sklenilo podučno knjižico izdati, kader se bo bližal čas nove cenitve zemljiščinih dohodkov. To mi potrjuje sestavek, ki sem ga po naključbi našel v 21. listu časnika „Slovenije“ leta 1848.

Ker je stvar ob pravem času, dajte, drage „Novice“ natisniti ta spisek.

Tako se glasí želja gospodarja Jurija Burgarja na Gorenskem. „Novice“ jej rade vstrežejo po prislovici — „et meminisse juvat“.

Bralcem „Slovenije“ je znano iz 17. lista, da za slovenski narod tako vneti poslanec iz optujske volitne okolice gosp. Dominkuš, je 25. dan velicega srpana predlog storil, naj bi se zneski katasterske cenitve v štajarski in kranjski deželi pregledali in popravili, da mu je pa minister denarstva to-le odgovoril, da je cenitva na Kranjskem že pregledana bila, iz Štajarskega pa še nobene pritožbe ni bilo, in da bi se, ako je tam kakošnega popravljanja treba, prošnja njemu samemu izročila.

Po teh besedah je gosp. Dominkuš svoj predlog zastran obeh dežel nazaj vzel, ter je po ministerskem svetu za štajarsko deželo prošnjo sestavil, in po prijaznosti gospoda poslanca moramo tù njen poglavitni obsežek na znanje dati.

V tej vlogi naklada gosp. poslanec z veliko znajdenostjo ob kratkem celo prigodbo v letu 1832. dognanih katasterskih del ter pripoveduje, kako da je dokončne zneske cesarska dvorna kancelija koj za prenizke spoznala, kmetom pa so se zdeli veliko previsoki. To je priložnost dalo mnogim pritožbam, mnogemu pregledovanju in mnogim komisijam, ki so se godile v letih 1833., 1834. in 1835., ktere pa niso nič opravile. Zdaj se je dolžilo, da glavitna pravila posamna niso prav izpeljana; zdaj se je zopet reklo, da so glavna vodila same kriva in napačna; eni so rekli, da se štajarska dežela z doljno Avstrijo primerjati ne sme, drugi, da se sme; nazadnje so pri naslednji odločbi ostali: Štajarski cenitni zneski, zlasti pa v dveh doljnih kresijah, prenizko stojé proti čistim zneskom kranjske dežele, in se tedaj povikšati morajo.

Zastonj je bilo vsako zoperstavljanje in pregovarjanje, — zastonj so se silne napake in pogreški kranjske cenitve izkazovali, — zastonj je bila opomba, da se je o pravici cenitve na Štajarskem že leta 1832., tedaj že tri leta pred dvomiti jelo, predno so bili znani zneski kranjske cenitve.

Meseca sušca leta 1836. sta bila na Dunaj poklicana dva poslanca iz dežele in pa tehniški svetovalec od deželnega poglavarstva, da bi imenovane zneske zagovarjali in dasiravno se je pri teh pogovorih postavna ravnava gubernije in pa štajarskih ceniteljev popolnoma opravičila in so bile tudi deželne tarife potrjene, bilo je vendar ukazano, cenitna dela še pregledati.

Naloga in konec tega pregleda, h kteremu so bili dva tuja komisarja, 2 tuja nadglednika in namesti gubernialnega uradnika pa mariborskega kresijskega poglavarja Marqueta poklicali, ni bil ta, da bi se kakošne pomote popravile, ampak le to doseči, da se zneski štajarske dežele, mejni kranjski deželi približajo in pa do naprej zaznamvanega zneska 1 milijon gold. povzdignejo.

To pregledovanje se je godilo v letu 1836. in 1837. in sklenjeno je bilo se poslužiti gotovega sredstva, namreč povikšati cene pridelkov pri vvrstevanji posamesnih sosesk za eno ali več stopinj, ker se dvakrat opravičene tarife lotiti niso upali. In dobro so jo zadeli!

Da bi se ta za mariborsko, celjsko in graško kresijo večidel zastran njivnih, senožetnih in vinogradskih pridelkov namenjena naredba saj nekoliko na videz opravičila, poskusili so le od ene soseske dobiti privoljenje za povikšanje ene stopinje. Za nekoliko izurjenega uradnika, se vé, da to ni tako težko delo, zlasti pa, če župan ali soseskini možje ne sprevidijo, koliko da ta mala sprememba izdá. Ako se dobi podlaga taka od ene soseske, lahko je tudi pri 100 drugih enako povikšanje že po podobnosti storiti. Ta povikšana cenitev je pa čisti znesek tako povzdignila, da nihče mislil ni, ter je naprej odločeno visokost še prisegla. Tedaj je bilo treba zopet znižati. Tako se je pogrešek s pogreškom popravljal, in se je kataster zoper pravico in resnične primere stlačil. *)

Nasledki tega nepostavnega ravnanja so v kratkem bili ti: 1. Štajarsko oralno ali njivno zemljišče je cenjeno, gledé na čisti dohodek, na vsaki oral čez 6 gld.; rodovitniše in vredniše avstrijsko pa le s 5 gold. in 34 krajc. (In kranjsko še veliko nad štajarsko!) 2.

*) Ni se tedaj zgodilo to, da bi se Kranjcem znižali prenapeti zemljiščini davki in potem tudi Štajarcem polajšali, — ampak obrnilo se je narobe, češ: Kranjci plačajo toliko, tedaj vi Štajarci plačate premalo — po takem morate plačati več. — Čudna logika to! Vred.

V več okolicah (zlasti v mariborski kresiji na Pesnici) so njive proti travnikom previsoko cenjene. 3. Vinogradi v Ormužu, v Vélki Nedeli, v Maleku, Šahenturnu in zgornji Radgoni v mariborski, ravno tako v celjski kresiji stojé na previsoki stopinji čistega dohodka, če se primerijo s ceno normalnih let od 1824 do 1828.

Uboga celjska kresija, ki nikakoršnih obrtnijskih zaslužkov nima, mora zdaj vsako leto 30.000 gld. gruntnega davka več plačati, kakor plačate obé po živinoreji, kupčijskih in obrtnijskih dobičkih bogatejši poltretjikrat veči kresiji judenburška in bruška skupaj; to tudi najstrastnejši gornji Štajarec tajiti in za pravično spoznati ne more. To dobroto mora celjska kresija samo temu zahvaliti, da zraven preobložene Kranjske kresije Novega mesta leží.

Ker se je vkljub danim zapovedim posvetovanje brez namestnikov deželnih stanov godilo, lahko se vidi, zakaj se nihče zoper to dokončno odločbo oglasil in pritožil ni; in če bi se bil tudi kdo vzdignil, nič bi izdalo ne bilo pri znanem namenu cesarskega dvornega odseka za davke in pri znani nepremotljivosti kancelijskih gospodov. Če se je kdo čez napačno razpoloženje davkov pritožil, gosposke so vedno enako odgovarjale, da „zdaj ni časa za take pritožbe.“

Po ti umetno izpeljani in spričani razlagi vseh napak in pomot, mnogospoštovani poslanec Dominkuš, ki hoče, da bi vse dežele po enaki meri davke tako odrajtovale, kakor pravica tirja, prosi ministra denarstva, da bi se vnovič kataster v doljnem Štajarji pregledal in vse v letih 1836. do 1840. storjene pomote popravile, in da bi se ukazalo: a) da se za podstavo vzamejo v letu 1832. dovršeni in že potrjeni zneski; b) da bi se pri po pravično in natančno podani primeri izpeljanem popravljanji tu na pritožbe po postavah gledalo; c) da bi se to delo le takim ljudém pod vodstvom deželnega poglavarstva izročilo, ki deželo dobro poznajo, ki so pošteni in na ktere se ljudstvo zanese.

To je v kratkem prošnja mnogospoštovanega Dominkuša, in jez se mu tu pri ti priložnosti namestu njegovih volilcev, pa tudi Kranjcev zahvaljujem, da se je v tej za telesno blagovitnost štajarske in kranjske dežele toliko važni reči srčno potegnil. Hvala bodi vam, ptujski volilci, da ste si za namestnika zbrali moža, kterega v ljubezni do domovine, do maternega našega jezika, do slovenske narodnosti nihče ne priseže. Taki možje so pravi namestniki Slovencev.

Peter Kozler

(v 21. listu „Slovenije“ l. 1848.)

Mnogovrstne novice.

* Loterija zapeljiva veša! — Dunajsk časnik „Morgenpost“ kaže, kako neumen je, kdor v loterijo stavi. Loterija — pravi — se je v našem cesarstvu vpeljala 1751. l., je tedaj 118 stara — res velika starost, — al sramotna starost! Po tem na drobno odkriva loterijske skrivnosti. Začenja z ambo (dvojko); 90 številk, ki jih ima navadna loterija, se more 4005krat sestaviti po dve in dve številki. Ker pri vsaki loteriji 5 številk na dan pride in je med temi 5 številkami 10 tacih dvojk, tedaj je celó celó malo upanja, da kdo ambo zadene, ker med 400kratnim srečkanjem se more le ena amba zadeti. — Kako pa je pri têrni (trojki)? Pri 90 številkah je 11.148 têrn. Ker je med 5 številkami vsake loterije 10 têrn, tedaj se more med 11.784kratnim srečkanjem komaj ena têrna zadeti. — Med 90 številkami pa je 2,555.190 kvatêrn in 43,949.268 kvintêrn — po takem vsak lahko sodi, da ni skor nič upanja, da bo ravno njegova kvatêrna ali kvintêrna vlečena. — Potem je pa še druzih tacih „pravíc“, ki jih ima loterija, da ljudje nosijo denar v loterijo, pa ne vidijo dobitka.

Od 15 do 18 milijonov gold. znosijo ljudjé v loterijo čez leto in dan, in vsak vé, da večina ljudí, ki v loterijo stavijo, so ljudje revnišega stanú, ki krvavo krajcarje potrebujejo, al namesti da bi ga nesli v hranilnico, ga nesó v loterijo. To so tedaj krvavi žulji, ki jih ljudjé loteriji žrtujejo. In koliko čistega dohodka ostane državi od 15 ali 18 milijonov? Komaj 4 do 5 milijonov, — vse drugo se pogubí po stroških, ki jih država ima z oskrbništvom loterij. Zadnji čas bi tedaj bil, da se odpravi igra loterijska, ki je že toliko nesreče rodila med ljudmí.

* Koliko denarja se pokadí v našem cesarstvu? — Prve tri kvatre lanskega leta se je prodalo 547 milijonov avstrijskih smodek (cigar), $3\frac{1}{2}$ milijona pa tujih, 22 milijonov funtov tobaka za piti ali kaditi (duhana) in 110 milijonov zvezkov tudi tega tobaka, $2\frac{1}{2}$ milij. funtov pa tobaka za nos. Skupilo se je za ves tobak 30 milijonov gold. — V primeri z predlanskim letom se je tobaka lani spet več poprodalo.

* Hiša in zemljišče za 1 goldinar. — V Hochschach-u v gornji Avstriji je imela hišica z 400 štirjaškimi sežni zemlje na boben po eksekuciji prodana biti. Ljudém pa se je ubogi kmet smilil in sklenili so, da ne pridejo k dražbi. Vendar je bila po dražbi (licitaciji) prodana — kupil jo je pravdarsk dohtar. Tako piše „L. Abendpost“.

* Strašno neumna vraža. V soseski Dragonyeški na Ogerskem je nek kmet, Janoš Zsinyero, truplo svoje žene, ki je pred 6 tedni umrla, izkopati dal in jo vpričo mnozih sosedov na kosce razsekal, in ga potem spet zakopati dal. Zavzeti gledalci so ga vprašali, zakaj to počinja, in on jim je odgovoril: „baba me je strašit hodila ter mi žugala, da me zadavi — zdaj bom saj mir imel!“

* Košut — ogerski diktator l. 1848 — je svojim volilcem poslal pismo, v kterem pravi, da bodo v Evropi kmalu veliki dogodjaji prišli, da se bodo države razrušile in se druge napravile, narodi vstali ali pali, kakor si bodo po pameti ali nespameti svoje stališče volili. Ali se Košut ne misli morebiti že tudi „kralja magjarskega?“

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Českí spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

Mogočno topi grmé iz Rosafe-skadarske trdnjave: tisoč in tisoč odmévov vzbujajo po albanskih gorah. Oh, kamo so izginili Skanderbegovi časi, ko je 700 topov tudi tisoč in tisoč vojščakov vabilo pod prapor sv. Križa domovini in veri na brambo! Arbanaši so ljuti ruvači v boji; al po smrti mogočnega Kastrijote Skanderbeg-a so národovi prepiri proklestili Mohamedanu pot čez albanske gore, in od tistega časa, kar je polumesec posvetil in sveti po gorah in dolih te domovine, kar so se Arbanaši odpovedali Kriščevej veri, od tiste dobe gine národ, ginejo Arbanaši — da-si so hrabri; ne poznajo druzega nego boj, ali njih kostí se belé po arabski pušči, ali se sušé pod žgočim tuniškim solncem, nektere pa gnjijó v črnej zemlji podonavskih kneževin, le malokteri Arbanaš umrje na mesti, kjer je stala njegova zibelj; skadarski paša Mustafa Bušatli sè slehernim strélom kliče tisoč in tisoč mož pod svoj

trorepi barjak (prapor), ki ga je — meni nič — tebi nič — nateknil na bastiji Rosafi, ter svoje Arbanaše kliče na boj sè Carigradom, sè padišahom, z azijskimi Mohamedani; rad bi zatrl krivovernega sultana in zopet poprejšnjo staro slavo oživil koranu. Ali — paši ni nič do korana; sam in njegovi Arbanaši se malo menijo, kaj ukazuje koran, kaj zahtevajo „ulemje“, saj so tako rekoč polovični „giauri“ v svojej veri; le nove naprave turške carjevine so na poti tem mogotcem, vidijo vže namreč, da peša njih moč in da mora kmalu vsehneti; zato kričé: „Vera prorokova je v nevarnosti!“ — njih jate pa po izgledi vreščé: „Vere prorokove se je oklenila nevarnost!“

30.000 vojnikov, ljutih ruvačev Arbanašev, vstalo je 1831. l., vzbudili so jih topje Mustafe Bušatlija. Dolgo časa je vže tega, kar se niso več tepli z nizam-om, *) zatoraj vsi goré, da bi se skoro zgrabili. Hoj, ali bo še zemlja krvava, ko se sprimejo sè sultanovim nizam-om, ki mu načeluje veleslavni Rešid-paša. — Po Skadri in po okrožji vse mrgolí turškega vojščaka, Bojani po obéh obalah taboré bojevalci, komaj branijo šajke — skadarske in iz okrožja, da tako ali tako vzdržé edinost na obéh obalah.

Po skadarskem jezeri brhka ladjica pluje od črnogorskega otoka Morakoviča naravnost v Bojanin iztok. Vže je meju arbanaškimi šajkami. Postaren moški sedí zadaj in suče čolnič; gotovo je dober veslár, ker je toliko šajk okrog in okrog, na vse straní švigajo, pa ob nobeno ne zadene sè svojo ladjico. Spredaj pa sedita dva druga moška, na pol mlajša, če ne več; le mladost ji razlikuje od starega veslarja; kroj in orožje imajo vsi trije enako, za pasom ima vsak dva dolga samokresa, ob levem boci handžar, sredi ladijice pa ležé tri puške. Zavzeti jih pogledujejo Arbanaši — te tri plavce v ladijici; pa saj jih poznajo, poznajo svobodne črnogorske sinove, ki se do zdaj niso še vdali v boji tudi mohamedanskemu Bosnjaku ne, in ako Bog dade, ne vdadé se jim nikoli, temuč kakor se léta stičejo z léti, tako ne mara, ali kaj ta nemara, dedstvo svojih pradedov nastopijo z brati rojaci vred v Bosni, Hercegovini in tù celó medi Arbanaši, dedstvo, ki so ga pradedje izgubili na Kosovem polji. Arbanaš je ljut ruvač, ni varno stepsti se z njim, res ne; ali kaj je vsa njegova krutost v primerji sè črnogorsko močjo, ko handžar zaleskeče Črnogorcu v pesti? — „Kaj pa ti hoté!“ — čudijo se drug drugemu Arbanaši in kažó z bližnjih obal in šajek ladijico in Črnogorce.

Ali Črnogorci neskrbno plujó dalje tako, kakor bi ne bili med krvoločnim sovražnikom: nič ne zapazijo arbanaškega zavzetja, ki so ga vzbudili sè svojo nazočostjo, le ladijica jim je na mari, da ne bi z njo zadeli ob ktero šajko — ter zvrnili se, ker človek ne more varno voziti ozkih šajek — izdolbenih samo iz enega drevesa. Zdaj pa zdaj stari veslar pogleda na obali ob Bojani tako, kakor bi koga iskal med zgnječenimi Arbanaši; na enkrat pa pokima z glavo in ladijico žene k desnej obali. Tù stojí moški — po dragocenej obleki in po orožji kapitan, miga z obema rokama, kričí in kliče Črnogorce: „Sem, le sem zaveslaj, ti stari Krvina! Ali si morebiti vže oslepel od samega dima ali kaj? — Ko bi to pred nekoliko leti bilo zgodilo se vže“ — obrne se na okrog k nazočim, ker vidi, da Črnogorci k obali veslajo, — „znajte, dragi moji, marsiktera mati bi se ne bila jokala.“

Ladija prireže do obale, starček vzdigne svojo puško sredi ladijice, obesi jo čez pleča in skoči na obalo tako na lehko, kakor kak mladeneč — dvajset let star še le.

*) Nizam je rédna turška vojska.

„No, kako pa je kaj, Lazo?“ — povpraša ga stotnik Arbanaš, drugi pa se izvédavo kakor otroci tlačijo okrog starčka tako, da je komaj razprostrl roke.

„I tako no, kapitan Topčić!“ — odgovorí in pogiblje z rokama. Iz tega odgovora ni nič gotovega izvedel stotnik Topčić, zato ga debelo pogleda. „Jaz moram brž odpluti, kapitan“ — pové zopet starček — „ne morem na ogled ostati tù, kapitan Topčić, daj tedaj, prosim, pelji me k vezirju!“

Stotnik Topčić si fez pomakne na zatilnik in posvédra brke; zdaj je nekoliko mogočnejši vpričo svojih tovaršev in pokornih, ker so čuli, naj Črnogorca Laza sprémi k vezirju; videli so, da je vže čakal ga, to ni drugače, gotovo je kapitan vezirjev zaupnik — ošabno odide, stari Črnogorec pa za njim, a ne ozré se ni na desno ni na levo, tako, kakor ne bi videl nobenega Arbanaša, nikakoršnih priprav na vojsko. Mlada spremnika sta ostala v ladijici Arbanašem na ogled. Sicer sta še mlade krví; tabor množne vojske z bojnimi pripravami vred, kaj takega je nadnavadno, ali nič ne miče mladenških Črnogorcev vse to: videla sta vže takove priprave in Arbanaše — v ljutem boji; rajša sta se stegnila po vitkej ladijici, da ji greje božje solnce.

„Gledite, tedaj k vezirju!“ — čudijo se Arbanaši vse križem. „„Pozor, junaci!““ — eden izmed njih jako važno opazi tako, kakor bi mu bil vso skrivnost vže razodel kdo, „„pozor, nekaj bode, kar koli!““ — „„„Res je to!““““ — potrdé poslušalci, pa so vedeli to, kar poprej.

Ura mine za uro; mlada Črnogorca v ladijici sta vže nekolikrat obrnila se, da ju solnce ne bi pražilo samo na tistej strani. Enemu je vže do dobrega vroče, dene roke pod glavo — in ravno bi bil sladko zaspal, kar ga tovariš dregne. „Oče!“ — le s to besedo mu je razodel, zakaj je izdramil ga.

To trenotje stari Lazo sè stotnikom vred pride iz gradú Rosafe pred Skadro k svojej ladijici nazaj. A zdaj se mu ne mudí tako, kakor se mu je mudilo poprej: zdaj pa zdaj se vstavita s kapitanom in razgovarjata, na vse straní se ozirata tako, kakor bi hotel prešteti vse prapore, in izvedeti, kteri národ je okrog tega ali tega barjaka.

Topčić sam mu pomaga izvedeti vse: sè hinavsko oholostjo kaže šest bunčukov (konjskih repov), ki se v zraci vijó nad taborom na pozlačenih drogéh. „Ko bi sultan ukazal priti na vojsko, ta krivoverec, kaj meniš, ali bi videl toliko bunčukov v njegovem tabori?“ naposled povpraša starega Krvine, kaže in šteje prapore posamesnih arbanaških pokolenj, in vskrikne: „Hoj, Lazo, ta vojska, ko bi prihrula na Črnogoro, razrila bi jo do dna kamenénega srca!“

Lazo se milo posmehne in ozré na stotnika Topčića, ki je zarudel, menda bolj zaradi svoje nepremišljenosti nego zaradi svojega bahanja, kajti do céla je bil prevrjen, Arbanaš — da je vsakemu kos. „Kaj bi nizam mogel takej vojski?“ — povpraša zopet Topčić, „govôri le ti, stari perjanica, povedi, ali ta moč sultanovega nizam-a ne razžene tako, kakor veter pleve razprší, — to ti bode gorjé v sultanovem serajli“ — potrdi še naposled.

„Kdo bi vedel vže zdaj to, kaj še bode, kapitan Topčić!“ — odgovorí Lazo.

„Ta opazka je arbanaškega kapitana čudno omračila: vpre očí v Črnogorca, zavzet odmaje z glavo in molčé ga spremi prav do ladijice.

Ladijica odrine od obale, a Lazo jo požene nazaj v jezero. „Po dveh dneh se vidiva v Prilipici!“ — zavpije za njim kapitan Topčić.

„Po dveh dneh!“ — povzeme Lazo, in vsi trije

jamejo močno veslati: Bojana je prodka na svojem iztoci v skadarsko jezero. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Gorice 7. sveč. — Odvetniška zbornica tukajšnja je že naznanila, da se visokocenjeni naš rodoljub gosp. dr. Lavrič iz Ajdovščine za advokata preselí v Gorico. Z veseljem slišimo, da nastopi sred meseca aprila svojo novo advokacijo tukaj, pa se tudi nadjamo, da bode imel dela na kupe.

Iz doljnega Štajarja 7. svečana. —n—. V poslednjem svojem dopisu sem vam povedal, da volilni odbor za volitev deželnega poslanca, ki bode 1. sušca v Celji, ni še nasvetoval nobenega kandidata. Zdaj pa se ta odbor oglasil po veljavnih možéh in z gorko besedo nasvetuje rodoljuba, ki ima vse lastnosti za prevažni posel, ki ga ima poslanec slovenskega našega naroda v okraji celjskem, in to je gosp. Ivan Žuža, posestnik v Grižah. Našim ljudém tedaj zdaj ni več premišljevati, koga bojo volili; Ivan Žuža stojí na zastavi! To pa naj nikogar druzega ne žali, ker s tem ni rečeno, da nihče drug bi ne bil za poslanca sposoben; al ker imamo zdaj le enega voliti, naj se volilci ravnajo po gotovo prevdarjenem nasvetu volilnega odbora. Kakega druzega zdaj vmes siliti, bilo bi proti disciplini, ktera mora veljati pri volitvah, da se vsem na škodo ne razcepijo glasi in da po takem ne vodimo po kakošni trmi vode na mlin nasprotnikov svojih. Možje, ki bote izbrali svoje ljudí, da grejo 1. sušca v Celj deželnega poslanca volit, pazite tedaj dobro, da izberete take, na ktere se zanesti morate, da jih ne presukne nobena Žuži nasprotna sapa, in izid volitve potem ne bo dvomljiv. Pri volitvi dr. Razlaga se je sijajno pokazalo, kaj premore sloga; živéla i sloga tudi pri volitvi 1. sušca!

Iz Metlike 3. sveč. J. K. — I v naši čitalnici je bil včeraj rojstven dan našega Vodnika svečano obhajan. Oprsje Vodnikovo — darilo rodoljubnega gosp. Adolfa Gustin-a iz Ljubljane — je bilo na spodobnem kraji naše čitalnice postavljeno, sè zelenimi kiticami ovenčano in z Apolovimi svečami razsvitljeno, ves prostor naše čitalnice pa krasno olišpan. Pesmi: „Od straže hrvaške“ in „V Arabije puščavi“ so domoljubni naši pevci peli z ono navdušenostjo, ktera gré sveti narodni reči. Slava Vodniku! — Po tej svečanosti je bil ples in vesela pojedina, pri kteri so se odmevale zdravice, se je pelo in radovalo, da ni bilo ne konca ne kraja. Že so petelini naznanjali jutranjo zoro, ko smo se ločili sè zavestjo, da nam ta veselica še dolgo ostane v dragem spominu. — V nedeljo 7. dne t. m. imamo zopet vesel večer v čitalnici naši. I zopet bode radosti obilo.

Novomesto 5. sveč. — Čitalnica naša napravi na čast Vodniku 14. svečana t. l. „besedo“, h kteri se uljudno vabijo društveniki in tudi drugi rodoljubje. Začetek ob 7. uri. Odbor.

Iz Notranjskega. *(Zabéla na peticijo ljublj. „konstitucionalnega društva“ zoper §. 19. decemberske ustave.)* Pred nekaj časom mi je prišla po naključbi v roke sledeča prošnja: „An das lebliche k. k. Becirzks Gericht zu — — —. Wir bitten sollen übersehn vir den Wurm, das bei uns in — — — sehr vill gefresen hatt sollen uns hölfen.“ — Stavim, kar kdo hoče, da najtemeljiteji Nemec ne razlušči jedra „visoke nemščine“ tej prošnji, pa tudi dotična gosposka bi se bila vkvarjala brez vspeha, pravi pomén tega spisa si raztolmačiti, ko bi ne bile razjasnile prošnji pridjane priloge, kaj da prosilci od gospóske zahtevajo. Zahtevali so namreč, da bi se jim zemljiščini davek odpustil, ker je na njihovih njivah in senožetih črv mnogo škode naredil. — Kako bi vendar slovenskemu narodu protivni časnikarji zasmehovali pisatelja, kteri bi tako bedasto in nerazumevno prošnjo v slovenskem jeziku pri gospôski vložil! — Dobro mi je znan ta mojster skaza nemške kulture, vendar še zamolčim njegovo ime, ter se nadjam, da bode vprihodnje prošnje na gosposke napravljal v domačem jeziku, kterega se je od svoje matere učil in kterega tudi vedno in prav gladko govorí, ter bi ga mogel tudi pravilneje in bolj razumevno pisati nego tujo mu nemščino. — Naj naši kmetiški župani nikar ne mislijo, da gospôske le v nemškem jeziku pisane prošnje in pritožbe prejemajo, slovenske pa pod klop mečejo. Ta misel je napačna. Ne dá se sicer tajiti, da je še mnogo takih uradnikov pri c. kr. gosposkah, ktere božjast prime, ako vidijo slovensko vlogo, pa to nič ne dé, saj pri nas na Kranjskem se nobena gospôska ne sme braniti, slovenske vloge prejemati ter jih po ravno tistih postavah reševati kakor nemške. Zatoraj naj vsakdo, kdor je slovenskega jezika v pisavi zmožen, dopisuje gosposkam le v slovenskem jeziku, kar je gotovo veliko bolj pošteno in hvalevredno, kakor pa spakovanje v tujem jeziku.

Iz Gorenskega 5. sveč. — V 25. listu nam je „Tagblatt“ pa le zopet „znamenito“ novico prinesel, namreč to, da fužinska županija od deželne vlade zahteva, naj se jej pošiljajo postave v nemškem jeziku, češ, naj svet zvé, da tudi na slovenski zemlji je hrepenenje po nemščini! Pač ni bilo treba take „Sensationsnachricht“ po svetu trositi, da nemški trg Fužine (Weissenfels) s svojo po večem nemško okolico nemških dopisov in postav v nemškem jezici želí; saj deželna vlada razpošilja deželni zakonik in vladni list v nemškem in slovenskem jeziku natisnjen; c. k. uradnije pa gotovo nemškemu trgu Fužine ne vrivajo slovenskih dopisov, ker večidel tudi slovenskim občinam na Kranjskem le v nemščini dopisujejo! Kako tedaj fužinska občina more pritoževati se, ker se jej na vse straní od nekdaj vstreza? „Tagblattova“ novica v tej zadevi je toraj toliko stara kot fužinska občina. Vprašamo pa „Tagblatt“: kako je to, da on za veliko večino slovenskih prebivalcev na Kranjskem nikoli ne zine ne besedice in za-nje ne tirja djanske izpeljave §. 19. državne ustave?! Pri vsaki priliki tedaj „Tagblattovci“ očitno kažejo, da celó nič srca nimajo za naš narod slovenski in njegove potrebe, — le tujo nemščino stavijo zmirom na oltar, kakor da bi že kteri narod za to omikan in podučen bil, če govorí jezik, ki ga nemški koroški hlapec ali pa dunajska fračlarica na „Naschmarktu“ govorí!

Iz okolice kranjskega mesta 6. sveč. — Močno nas veselí naznanilo v poslednjih „Novicah“, da se je državni naš poslanec gosp. dr. Toman pri pretresovanju državnega proračuna tako krepko za odpravo strmih klancev na kokerski cesti potegnil in da je tudi ministerstvo preložbi ceste s tem pritrdilo, da se je v ta namen za letošnje leto 10.000 gld. odločilo. Prosimo gosp. dr. Tomana še za to, naj pri ugodni priliki ne zabi tudi strmega klanca poleg Kranja na kokerski cesti, kjer ljudje in živina posebno pozimi, ko je ledeno, silne težave trpé, kterih bi se s pripravno preložbo mosta čez Kokro prav lahko ognili. Saj so se v novejšem času mostovi čez širje vode in više bregove postavili, zakaj bi to le čez Kokro pri Kranji mogoče ne bilo?

Iz Polhovega gradca 4. sveč. *(Žalostni stan našega narodnega jezika.)* Te dni mi je neki dacar prinesel neko Lukmanovo popisovanje, naj ga podpišem. Jaz se temu čudim, ker dacar že dolgo vé, da jaz nemškega ne umem, pa me vendar sili, naj podpišem

in mi po kranjsko dopoveduje, kaj da je pisano. Al jaz mu nisem dolžen verjeti; on mi lahko na papirji s prstom kaže, z jezikom pa mi laže. Jaz morem plačevati kranjske dohodke za dačo, zakaj bi tedaj po nemško pisana pisma moral podpisovati? Oj, ti ljuba 19. številka! kako se te vendar nekteri bojé. Slovenski že v marsikteri hiši brati znajo, zakaj se nam tedaj nemški jezik s tako silo sili? in ko smo na Kranjskem večidel kranjski oštirje, naj bi se nam v našem maternem jeziku dajale postave in vse druge reči. In če se ta ali uni noče podpisati, se mu žuga še s tožbo. To je dobro, da se tacega žuganja nobeden več ne bojí. Dajte Bogu, kar je Božjega, — cesarju, kar je cesarjevega, — ljudstvu pa, kar je ljudstvenega, in to je tudi naš jezik! Naj si Lukmanovi ljudje to zapomnijo, da nismo mi zavoljo njih na svetu, ampak oni zavoljo nas!

Iz Ljubljane. *(Odbor kmetijske družbe)* je v poslednji svoji seji rešil mnogo stvarí, izmed kterih naznanimo najvažnejše. Bralo se je pismo c. k. ministerstva kmetijstva, po kterem družbe kmetijske dobijo imenitno stališče, da so ministerstvu v vseh kmetijskih zadevah svétnice, in da se po njih izvršuje vse to, kar ministerstvo podpira z denarno pripomočjo; v tej poslednji zadevi pa se ima odbor družbe kmetijske pomnožiti po zastopniku ces. deželne vlade in deželnega odbora. Odbor je sklenil v današnji seji, sè zahvalo sprejeti vse to, česar ministerstvo želí. — Drugo pismo ministrovo naznanja družbi, da jej ministerstvo potrdilo vse predloge zastran premij za govejo živino in zarad bikov za pleme. Po takem bo odbor kmalu razglasil pravila premij in vzdržavanja plemenih bikov, in se je med drugim obrnil do družbe Salcburške za pincgavsko pleme, in na Štajarsko za pleme iz Murične doline. — Slavno ministerstvo zagotovlja odboru, da tudi za povzdigo ovčje reje hoče družbi darovati 1000 gold., vendar naj odbor poprej prevdari, ali se vstreza namenu popolnoma, če se kupijo le jezerski ovni, in če ne bi morebiti dobro bilo, ker je jezersko pleme veliko veče od navadnega kranjskega, da se kupijo ovce in ovni. Odbor bo prašal gosp. Stularja na Koroškem, pa tudi nektere naših gospodarjev, kaj oni po svojih skušnjah mislijo o tem. To pa je spet nov dokaz, da minister Potocki je prvi, ki je zapustil oni birokratični kolovoz, ki misli, da je s tem vse storjeno, ako se le piše in ukazi dajó; Potocki djansko podpira napredek. — Profesor Haberlandt, voditelj goriške svilorejne skušalnice, je odgovoril družbi, da najbolj more priporočati seme svilnih črvičev gosp. Krupičke, učitelja v Terezini (Theresienstadt) na Českem, in po tem prof. Lanzovo v Dalmaciji. Odbor je sklenil naročiti si oboje za 150 gold. od ministerstva prejetih. — Ker je postavo deželnega zbora, po kteri se imajo nove, velike občine osnovati, presvitli cesar potrdil in se po takem bojo prenaredile občine, tedaj odbor zdaj ne more pričeti novega osnovanja kmetijskih poddružnic po sklepu občnega zbora. Skleniti je tedaj moral, da se odloží ta stvar do novo vredjenih občin. — „Naznanila družbina“ bojo se izhajala v slovenskem in nemškem jeziku, da ne bo na nobeni strani pritožbe. — Prošnjo, naj bi se v Brezovici dovolili 3 živinski sejmi, je rešil odbor s tem, da je nasvetoval deželni vladi, naj jih dovoli.

— Predlog ministerski, ki pride kmalu državnemu zboru v roke, nasvetuje, naj se za premoženje, ki ga je nekdaj cesarska vlada vzela deželi kranjski, iz državnega zakladadá 700.000 gold. povračila v novih obligacijah, ki nesó 5 od 100. — Če tudi je deželi vzeto premoženje veliko več zneslo, je vendar poslednji deželni zbor sklenil, da vzame to povračilo, da bode s tem večletni pravdi konec.

— *(„Gospodarstvo v podobah“.)* Po nasvetu c. kr. deželne vlade bode c. k. ministerstvo nauka v slovenski jezik prestaviti dalo kaj izvrstno knjigo („Landwirthschaftlicher Anschauungs-Unterricht“ von F. W. Hofmann), ktera obsega prav po domače popis vsega, kar spada v kmetijsko gospodarstvo, in ima 520 lepih podob. Knjižica spada v 2 dela; vsak del (eden s 300, drugi z 250 podobami) veljá le 52 krajc. Knjižica je posebno namenjena odraščeni mladini v ljudski šoli; al tudi starejši ljudje bojo veseli poduka, ki ga jim razjasnujejo dobre in lepe podobe. Željno pričakujemo te izvrstne knjižice, ker smo si v svesti, da jo bode z veseljem in veliko koristjo sprejel narod naš. Čehi jo že imajo prestavljeno v svoj jezik pod imenom „Hospodářství v obrazih pro mladež“.

— *(Národna svečanost Vodniku na spomin)*, ki jo je po večletni lepi navadi naša čitalnica tudi letos 2. dne t. m. obhajala, kazala je preočitno, da klic njegov „Ilirija vstani!“ ni bil klic vpijočega v puščavi. Kdor je bil pri tej slavnosti pričujoč, lahko je razvidel, da narodna ideja ni prazna sanjarija, za kar bi jo nekteri radi krstili, ampak da je mesó in kri, — da je plamen, kterega ne vgasne nobena burja, naj tudi hraste ruje, ker ga neumorno oživlja národna zavest. Dasiravno je bilo ta večer vreme grozno neugodno, je vendar dvorana bila prepolna, in še posebno bodi rečeno v hvalo našemu krasnemu spolu, da je on še posebno povzdigoval to slovesnost s svojo krasoto, in da dve najlepši točki slovesne „besede“ ste vršile čestiti dve gospé. — „Beseda“ se je pričela z overturo gosp. kapelnika Wahla, ktero je igrala mestna godba. Po tem je stopila gospá Šolmajerjeva na oder in govorila z globokim občutkom in z domorodno navdušenostjo prolog na slavo Vodniku. Gospá Šolmajerjeva vé vsak izraz mojstersko povdariti, in kakor navdušeno je govornica govorila besede

Majka Slava! — kon'c je joka:
Duh slovenski več ne spí!

tako navdušeno jih je občinstvo tudi sprejelo. Gromovita jej je bila pohvala. — Zajčev zbor „Večer na Savi“, kterega so čitalniški pevci prav hvalno peli, je karakteristična kompozicija, ktera ima marsikaj lepega v sebi, tako, da nas to popolnoma odškoduje za napako, ktera bi se ji utegnila očitati v tem, da so se ritme njene preveč enakomerne, kar celo kompozicijo dela nekako monotono. Tudi neki precej znan motiv v njej kaže kompoziterja „die Mannschaft am Bord.“ — Četrta točka programova bila je pesem „Pri oknu“ od pevovodje Förstera in pa „Il congedo“ (Slovó) od Procha s spremljevanjem glasovira. Prva kompozicija je že zato posebne veljave, ker je tekstu primerno, prav dramatično zložena, druga pa se ziblje v sladkih melodijah. Gospá Leopoldina Gregoričeva je obe pesmi prednašala tako izvrstno, da si je precej srca vseh poslušalcev pridobila in ji je donela od vseh strani gromovita pohvala. — V fantaziji za gosli od Beriota se je voditelj orhestra mestne kapele pokazal jako izurjenega goslarja, kteri vé in zná v odločnih momentih s svojimi strunami k srcu poslušalcev govoriti, zato pa je tudi živo pohvalo, ki jo je prejel, po vse zaslužil. — Biser muzikalnim produkcijam je bil dvospev iz Donizetti-ove opere Linda, ki sta ga pela gospá L. Gregoričeva in pa gospod Fr. Grbec, ki je nalašč se potrudil v Ljubljano, da je pomagal slaviti Vodnika. Idi po glasovitih gledišči in slušaj ta dvospev, pa primerjaj ga z glasovoma in pevanjem gospé Gregoričeve in gospoda Grbca, in v svesti smo si, da bodeš venec podal pred mnogimi petju, ki smo ga

danes slišali v čitalnici. Ni tedaj čuda, da je bila pohvala tako navdušena, tako gromovita. — Končal je besedo prav primerno moški zbor s pevanjem kompozicije „venec Vodnikovih in njemu na slavo zloženih pesem.“ Celi venec obsega osem pesem, ktere je pevovodja g. Förster izvrstno vredil za moški zbor s samospevi in spremljevanjem orhestrovim. V njem se je vrstil napev za napevom tako lepo, kakor da bi bila od početka vse ena kompozicija, dasiravno je bil v melodični karakteristiki drug različen od druzega; posebno izvrsten je konec. Förster je porabil za-nj znani Ipavčev zbor „Ilirija oživljena“, kterega je pomnožil z mogočnimi in karakterističnimi motivi. Ko je bas vpadel na mogočni klic: „Ilirija vstan!“ s svojim motivom na besede: „vstaja, izdiha“ in za njim po vrsti ostali glasovi, zdelo se nam je, kakor da bi bili videli podobo pred seboj, ktera se dviga počasi pa mogočno iz megle, dokler se nam v solnčni svitlobi zalesketá in popolnoma stojí pred nami. Försteru, pod čigar vodstvom so se čitalnični gospodje pevci izvrstno vedli, gré gotovo velika hvala zato, ob enem pa naj jim bo tak resultat v še večo spodbudo, vedno združeno pripomoči, da more poslušalec vselej po besedi tako zadovoljen zapustiti dvorano, kakor jo je ta večer. S to kompozicijo, ki naj bi jo g. Förster v tisku izdal, bode gotovo vstreženo vsem čitalnicam, kadar slavijo Vodnikov dan. — S tem je bil program besede dovršen, ktera je bila posvečena manom neumrlega Vodnika našega. — Po besedi se je vnel prav živ ples, kteri je trajal do jutra druzega dne. Naj zdaj drugi, ki umejo soditi umetnost plesa in lepoto oblačil, po meni primejo peró in na drobno sodijo, kaj je imela ta, kaj una gospica ličnega na sebi, in nadjam se, da tudi ta kritika bode na čast naši čitalnici. Jaz sem šel spat in se zibal v sladkih sanjah, pa videl Vodnika, ki je ves zadovoljen pel:

Ne sina ne hčeri po meni ne bo,
Dovolj je spomina — me pesmi pojó!

Omeniti pa imam le še to, da je prečastiti c. kr. deželni predsednik počastil veselico s svojo nazočostjo in da so čitalnice Rojanska, Barkolanska in Rokolska po telegramih poslale pozdrave, ki so bili odzdravljani sè živahnimi živile-klici.

— *(Zarad ponareje bankovcev zatožene)* je c. k. deželna sodnija v Ljubljani unidan obsodila, kakor smo že povedali. Treba je vendar, da o konečni obravnavi kaj več spregovorimo. Janez Zupančič, 45 let stari pekovski pomagač iz Gruč, ki komaj brati in pisati zná, enkrat že zarad ponarejanja bankovcev na 5 let težke ječe obsojen, je bil kriv spoznan, da je s peresom ponarejal bankovce po 100 in 5 gold.; obsojen je bil na 14 let težke ječe. Na več krajih je ljudém delal bankovce; tako rekoč v „štiro“ so ga vzeli in silili v to; zato je imel več sokrivcev; glavar med temi je bil Balant Debevec s priimkom Zavrl, 63 let stari kmet iz Begunj, s kterim se je Zupančič v ječi Lipoglavski seznanil in h kteremu se je skrivaje podal, ko je vdrugič zaprt, iz zapora v Planini všel. Debevec je bil obsojen na 13 let; razun tega so kot sokrivci bili obsojeni: Janez Petrič na 10 let, Janez Škrjanec in pa Anton Petrič na 8 let, Miha Šinkovec na 6 let, Anton Brancelj stareji in mlajši, Mat. in Janez Švigelj, Anton Krajnec, Jernej Intihar, Jaka Kotnik po domače Drčar, Miha Urbanec, Jože Zupančič po domače Tabrar, Martin Jančaš in Jože Trskan, vsak na 5 let. — Kot udeleležniki so bili obsojeni: Jernej Mihajlovic na 8 let, Jož. Zupančič po domače Vihar, Jaka Jerovšek in Luka Lintov na 7 let, Jože Hočevar, Boštjan Cundar, Jože Jagar in Mat. Drobnič na 6 let, Juri Pucelj, B. Dušak, A. Knez, Luka Intihar in Nace Tavčar in Grega Blaževič na 5 let, — Tomaž Opeka na 15, Anton Lauf na 6 mesecev, Luka Hrastar, Jan. Puh in pa Martin Žabkar po 4 mesece, Mica Dimnikova na 3, Tomaž Peterka na 1 mesec: vsi ti zarad goljufije; — zavoljo pripomoči za ponarejo je bil obsojen Janez Godec na 3 mesece v ječo, Jaka Cvek pa na 14 dni v zapor. — Kot udeležniki ponareje bankovcev po 10 gold. je bil Jože Jagodnik, po domače Polovnikar iz Tominj na 10 let, Primaž Cerer, Gašpar Bolhar in Jož. Pevec pa na 5 let v težko ječo obsojen. Nekrivi so bili spoznani: Alenka Baraga, Janez Obrič, Bernard Pangerc, Anton Breskvar in Andrej Intihar. — Tako se glasí razsodba, zoper ktero so si zastopniki obsojencev pa tudi državni pravdnik pridržali pritožbo do više sodnije.

Ako pogledamo veliko vrsto obsojencev, vidimo, da mnogi obsojeni so sicer pošteni, še nikoli kaznovani kmetje posestniki, ki so bolj nevedoma zabredli v to krivico, kajti slišali smo jih govoriti, da so ponarejene bankovce imenovali le „slabe“ bankovce memo pravih. Sam Zupančič ni imel veliko dobička od svojega hudodelstva, ki pa je vendar, že enkrat zavoljo ponareje kaznovan, iz prejšnje lastne skušnje vedel, da bankovce ali sploh javne upne liste ponarejati je hudodelstvo, kterega se ukriviči ne le tak, ki jih ponareja, temuč tudi vsak, kdor pripomore k ponareji, in vsak, ki jih po dogovoru s ponarejalcem ali kakim sokrivcem ali druzimi deležniki izdaja, naj se je ta dogovor storil pred ali med ponarejo ali pa po njej. Za vse te, kakor za ponarejalca samega, ako je bankovce ali druge upne liste delal le s peresom (in ne s posebnim orodjem) je kazen odločena na 10 do 20 let težke ječe, ktero sodnija le gledé na posebne zlajšalne okolščine znižati more, kar se je tudi pri naših obsojencih zgodilo. — Vsak rodoljub mora obžalovati žalostno to dogodbo, ktero dopisnik iz Ljubljane v graškem „Volksblatt-u“ po pravici deželno nesrečo imenuje, kajti škoda je deželi velika, ako se toliko delavnih rok kmetijstvu odtegne. Vsa kazen skupaj namreč znaša čez 223 let; po navadnem računu delavnih ur enega dneva znaša to 63.555 dni in po navadni dnini gré po tem kapital od 44.488 gld. v zgubo. Tistega zagovornika pa, menda je bil dr. Uranič, ki je lahkomiselno povdarjal pomanjkanje poduka slovenskega naroda (in to je nekako šlo na adreso narodnim zastopnikom našega ljudstva, kterim „Tagblatt“ pri vsaki priliki to isto očita) moramo očitno zavrniti in mu staviti pred očí tisto velikansko ponarejo bankovcev, ktere se je ne tako davno ukrivičil neki baron in njegova gospá na Dunaji, in nekega barona, svetovalca c. k. deželne vlade in kresijskega glavarja, ki je zavoljo ponavljane ponareje bankovcev v Gradcu bil obsojen na 20 let težke ječe sè železjem. Tej visoki gospôdi vendar ni manjkalo poduka!! In če je nedavno bil svetovalec najviše c. k. dunajske sodnije — Schwab — obsojen zarad goljufije o javnih listih, mar ta „Hofrath“, ki je na najvišem mestu celó viši sodnik bil drugim, tudi ni bil dosti podučen? Čmu tedaj tako neslano očitanje, in to celó od možá in od tacih ljudí, ki omiki našega naroda niso ne trohice pripomogli, in ki se še dandanes v „Tagblatt-u“ in svojem društvu napenjajo v to, da bi šole naše bile valivnice tujega jezika, a ne učilnice v domačem jeziku za vse tiste vednosti, ki jih narod naš tako krvavo potrebuje. In isti dr. Uranič je s svojimi tovarši zagovorniki ravno pri današnji konečni obravnavi kazal, koliko je njemu in njegovim družnikom mar za pravice narodovega jezika, po kterem edinem se omika doseže in doseči more. On in vsi zagovorniki — razun dr. Coste in dr. Rudolfa — govorili so vse nemški,

kakor da bi na klopéh zatožencev sedeli — trdi Nemci! Državni tožnik g. Ravnikar, govoril je vse po slovensko, da je vedel vsak, kaj mu tožna gosposka očita in česa ga kriviči. Al le dr. Costa in Rudolf sta branila svoje zatožence v domačem jeziku tako, da je vsak vedel, s čem in kako jih zagovornik brani, in da bi bil mogel zatoženec še kaj dodati, ako ne bil zagovornik vsega povedal. Vsi ostali dohtarji pa so govorili tako, kakor da bi deželna sodnija ne bila v Ljubljani, ampak tam zunaj v rajhu! Cesarska gosposka je lepo kazala, da v tako važni zadevi, ko gre za večletno kazen v ječi, mora zatoženec vse umeti, kar se zarad njega in zoper njega godí, — advokati „konstitucijonalnega društva“ (!) se pa za to še brigali niso. Radovedni smo, kako se bojo vêdli, kader pridejo porotnice.

— Razsodbo tukajšnje deželne sodnije o pretepu na Ježici je viša deželna sodnija graška v vsem potrdila.

— *(Odbor katoliškega društva na Kranjskem)* je, kakor nam njen začasni prvomestnik naznanja, od milostnega gosp. knezoškofa prejel sledeči dopis:

„Slavni odbor katoliške družbe za Kranjsko mi je s prečislanim dopisom 17. t. m. dobrotno naznanil, da v oziru na to, kar se godí po Tirolskem, Štajarskem, Avstrijanskem itd. se napravlja tudi na Kranjskem katoliška družba, in da ustavni odbor je že odbran. Zraven tega mi je bil tudi prijazno izročen iztis družbinih pravíl, poterjenih od c. kr. vlade za Kranjsko.“

„Namen, kterega si je slavni odbor postavil, je vreden, da naj bi se naj blajše moči prizadevale, da se doseže. Naš sveti Oče v Rimu pa, ki svoje razkropljene otroke nekaj naravnost, nekaj po svojih postavljenih dušnih pastirjih blagoslovljuje, bodo s polno ljubeznijo svojega očetovskega srca tudi prizadevanja slavnega odbora podelili svoj obilni blagoslov.“

Blagovolite sprejeti mojo zahvalo za skazano mi pozornost in pa moja naj boljša vošila.“

— Graška „Tagespošta“ nam je napovedala nov slovensk časnik v Ljubljani, ki bode ljudí podučeval v novih državnih temeljnih postavah, novih verskih zadevah itd. Ker je enako brošuro že davno hotlo ljubljansko „konstitucionalno društvo“ na svetlo dati, pa ni še duha ne sluha o tej brošuri, se bo brž ko ne ta brošura prevrgla v časnik. „Sub hoc signo“ pa je že dosti priporočan. Nekdaj je tudi „Pravi Slovenec“ imel to nalogo, a — bridko osodo.

— *(Blato, ki ga na druzega mečeš, na te nazaj letí!)* To je skusil včeraj „Tagblatt“, ki je prav surovo, kakor edino le znajo pisatelji „der Thierfabel“ in pa „des Landtagsaquarium“, Brenceljna napadel. Vrednik „Br.“ mu je v včerajšnem „Triglavu“ „sine ira et studio“ temeljito dokazal, da se je „Tagblatt“ pa le spet samega sebe oblatil.

— Maškarada, s ktero je „Sokol“ v čitalnični dvorani „pusta“ pokopal, je bila krona vsem letošnjim pustnim veselicam v Ljubljani.

— Ko bi ta strah pravičen bil, ki ga razodevajo sledeče vrstice, stala bi dandanes pravica v pravdah in sodbah res na lončenih nogah. Druzega ne rečem nič o sledečem opominu od lanskega leta, ki se tako-le glasí: „Da mein Gegner ein Kleriker ist, so wolle für mich ein Vertreter bestellt werden, welcher nicht zur klerikalen Partei gehört!!“ (Ker je moj nasprotnik duhoven, naj bode moj zastopnik tak, ki ne spada k stranki duhovni.)

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Sklep galičiškega deželnega zbora, ki je dolgo počival v aktih ministerskih, pride vendar v državnem zboru na dan. Ker ta sklep (resolucija) razrušuje decembersko ustavo, lahko je verjeti, da se ga ministerstvo prijeti bojí kakor ognja, in da še dandanes niti ministerstvo, niti zbornica poslancev ne vé, kako naj bi se rešila stvar; vsaka stran pričakuje od druge — razsvitljenja. Ni čuda tedaj, da se je kromerižka ustava od 1848. leta prikazala na političnem nebu, o kteri pa ne verjamemo, da bi „zvezda“ bila, kteri bi sedanje ministerstvo sledilo. Temu priča je to, kar se je te dni godilo v zbornici poslancev, ko je šlo za volitev v državno sodnijo. Ministerska stranka je volila dr. Felderja, stranka nemških avtonomistov, Poljaki, Slovenci in Tirolci pa so volili dr. Fischhofa. Trikrat je bila volitev, predno je zmagal ministerski kandidat z 62 glasovi proti 60. Po pravici pravi „Zukunft“, da je to bila „politična demonstracija.“ — Iz dunajskega pedagogiuma se že slišijo čudna načela. Ondašnji vodja dr. Dittes, ki so ga menda iz „rajha“ z velikimi stroški vdinjali na Dunaji, je 14. dne u. m. v učiteljskem shodu rekel: „Tako dolgo, dokler bode v ljudski šoli imela duhovščina krščanski nauk v rokah, se ne more upati, da bi bila Avstrija srečna.“ — Čuda, da mu „Tagblatt“ ni zavriskal: Vivat, hoch! — Na Ogerskem se Magjari pri volilnih shodih tako pobijajo, da v Gödöllu je v enem hipu 24 težko ranjenih obležalo. — Grška vlada še ni vladam odgovora dala; kralj je sicer za to, da bi se pritrdilo zahtevam parižke konferencije, al — ministrov ne more najti, ki bi ž njim potegnili, ker vidijo, da narod hoče vojsko s Turkom, in bolj ko se spomlad bliža, tem veče je hrepenenje po boji. — Tudi v Rumuniji je spet Bratiano minister, Bratianova politika pa je vojska! — Da kneza črnogorskega na vso moč častijo v Petrogradu, dela cesarju Napoleonu veliko skrb, ki pa tudi s strahom gleda v Španijo, kjer se naposled vendar-le utegne izvaliti — ljudovlada (republika).

Žitna cena

v Kranji 8. februarja 1869.

Vagán (Metzen): pšenice 4 fl. 89. — turšice 3 fl. —. — rži 3 fl. 30. — prosa 2 fl. 50. — ajde 2 fl. 50. — ovsa 1 fl. 90.

Žitna cena

v Ljubljani 6. februarja 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 50 — banaške 5 fl. 10. — turšice 3 fl. 10. — soršice 3 fl. 75. — rži 3 fl. —. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 40. — ajde 2 fl. 50. — ovsa 1 fl. 80 — Krompir 1 fl. 50.

Kursi na Dunaji 9. februarja.

5% metaliki 61 fl. 15 kr.	Ažijo srebra 118 fl. — kr.
Narodno posojilo 66 fl. 80 kr.	Cekini 5 fl. 69 kr.

Loterijne srečke:

V Trstu 6. febr. 1869: **43. 25. 24. 74. 72.**
Prihodnje srečkanje v Trstu bo 20. februarja 1869.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.